

De klank van taal: de impact van collectieve zangsessies op tweedetaalverwerving

Kwalitatieve gevalstudie

Bevernage Manon (r0844061)
Coudyser Tiebe (r0842811)
Longin Ente (r0855175)
Sintobin Bart (r0831804)
Vanneste Jonaline (r0833729)

Methoden van het gedragswetenschappelijk onderzoek:
Integrerende opdracht – toepassing en reflectie [P0U60a]

Inhoudsopgave

Dankwoord.....	3
Abstract.....	4
Inleiding	5
Probleemstelling en eerder onderzoek.....	7
Theoretisch kader	8
Taalkundige aspecten en de OPERA-hypothese.....	8
Niet-taalkundige aspecten en de zelfdeterminatietheorie.....	9
Onderzoeksvraag.....	11
Methodologische benadering	13
Onderzoeksbenadering	13
Procedures.....	14
Meetinstrumenten.....	14
Respondenten.....	15
Deelnemende school	15
Leerlingen.....	15
Leerkrachten.....	16
Directeur en oprichtster.....	16
Validiteit en betrouwbaarheid	16
Ethische overwegingen	17
Data-analyse	17
Resultaten.....	18
OPERA-hypothese	18
Positieve emotie.....	18
Herhaling	18
Aandacht.....	19
Zelfdeterminatietheorie.....	19
Autonomie.....	19
Verbondenheid	20

Competentie	20
Autonome motivatie	21
Uitdaging	21
Tweedetaalverwerving.....	22
Discussie	23
Limitaties en suggesties voor vervolgonderzoek	24
Conclusie	26
Bronnenlijst.....	27
Bijlagen.....	31
Bijlage A: Focusgroep leerlingen (pilotstudie).....	31
Bijlage B: Leerkrachten	31
Bijlage C: Directeur.....	34
Bijlage D: Tatjana	35
Bijlage E: Focusgroep leerlingen	36
APPENDIX.....	38
Appendix A: Geïnfomeerde toestemming focusgroep.....	38
Appendix B: Geïnfomeerde toestemming leerkrachten.....	39
Appendix C: Geïnfomeerde toestemming directeur	41
Appendix D: Geïnfomeerde toestemming Tatjana Scheck.....	42
Appendix E: Geïnfomeerde toestemming professor Reybrouck.....	44
Appendix F: Overzicht dataverzameling	46
Appendix G: Codeerschema.....	47
Appendix H: Invulformulier focusgroepen	48
Appendix I: Informatie leerlingen	50

Dankwoord

Tijdens een intensieve periode van zes maanden voerden wij onderzoek naar de invloed van collectieve zangsessies op tweedetaalverwerving. Wij zouden graag de organisatie en in het bijzonder de oprichtster, Tatjana Scheck, van harte willen bedanken. Wij willen ook emeritus professor aan KU Leuven en gastprofessor aan Ugent Mark Reybrouck bedanken om ons inzicht te bieden in de wetenschappelijke kant van muziek en zang. Daarnaast een oprechte dankuwel aan de deelnemende school, leerlingen en leerkrachten voor de vlotte communicatie en aangename samenwerking. Tot slot willen we ook onze promotor Hannelore van der Kloot bedanken, maar tevens ook Stefanie Vanbecelaere, voor de ondersteuning doorheen het onderzoek.

Abstract

Deze kwalitatieve instrumentele gevalsstudie onderzoekt de mate waarin de collectieve zangsessies van Zuidgeluid de tweedetaalverwerving bij anderstalige leerlingen uit het derde leerjaar ondersteunt. Aan de hand van de OPERA-hypothese (Patel, 2011) en de zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2000) gaat de studie na hoe de collectieve zangsessies respectievelijk directe taalkundige en indirecte motivationele invloed hebben op tweedetaalverwerving. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van inzichten uit de literatuur, interviews en focusgroepen. De data toont aan dat alle componenten van de OPERA-hypothese en zelfdeterminatietheorie terugkomen binnen de collectieve zangsessies; dit creëert gunstige omstandigheden die tweedetaalverwerving stimuleren. Verder onderzoek kan zich richten op meer kwantitatieve methoden en daarenboven het gebruik van een voormeting. Dit kan de directe invloed op tweedetaalverwerving nagaan.

Sleutelwoorden: collectieve zangsessies – tweedetaalverwerving – OPERA-hypothese – zelfdeterminatietheorie – kwalitatieve gevalsstudie

Inleiding

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat kwetsbare kinderen ondervertegenwoordigd zijn in culturele buitenschoolse activiteiten (JOP, 2003). In de beleidsnota van Cultuur voor de regeerperiode van 2019 tot 2024 zegt minister-president van de Vlaamse regering Jan Jambon het volgende (2019, p. 14): "Onderzoek wijst uit dat personen met een lager opleidingsniveau, personen in armoede en personen van buitenlandse herkomst nog te weinig participeren aan het rijke Vlaamse cultuur- en vrijetijdsaanbod." Tegelijk wijst hij ook op het positieve effect van de participatieve projecten voor personen van buitenlandse afkomst.

Onderwijs kan bijdragen tot meer participatie van alle sociale groepen uit de maatschappij. Het zorgt voor de ontwikkeling van de samenleving als geheel en daarnaast voor de ontplooiing en kansen van individuen (Meijnen & Van Wieringen, 2000). Vandenbroucke & Vermeersch (2011) omschrijven cultuureducatie als een middel tot meer interculturele communicatie, cultureel handelen en culturele aanpassing. Onder cultuureducatie valt "leren door cultuur" en "leren over cultuur" (Cultuureducatie, z.d.). Het Zuidgeluidproject komt hieraan tegemoet. Beide aspecten komen immers terug bij de keuze van de liedjes en tijdens de zangsessies die ze doen in de klassen.

Zuidgeluid is een non-profitorganisatie uit Antwerpen die gelooft in de positieve invloed van muziek. Jaarlijks organiseert de organisatie het project "Iedereen zingt" waarbij de zangcoaches scholen bezoeken om samen met de kinderen gedurende drie maanden lang één uur per week liedjes in te studeren. Tatjana Scheck, de oprichtster van deze organisatie, is van jongs af aan gepassioneerd door muziek en ervaarde dat dit haar veel kansen gaf doorheen haar leven. Naast muziek is politiek een groot deel van haar leven. Het project is volgens haar een kans om haar sociaal engagement en passie voor muziek samen te brengen. Haar doel is om muziek breder toegankelijk te maken. Ze gelooft er sterk in dat muziek veel kracht bezit. Het zou mensen ten eerste een gevoel van kracht geven, ten tweede bijdragen tot de ontwikkeling en ten slotte invloed hebben op de taalverwerving. Als laatste geeft zij nog mee wat het motto van Zuidgeluid is: "Geloof in muziek, want muziek is een universele taal die ons allemaal verbindt." De visie van de school lijkt hier helemaal bij aan te sluiten. De directeur en leerkrachten zien het project als een kans om de leerlingen dichter bij elkaar te brengen en een kans te geven om zichzelf te ontplooiën.

Dit project heeft inmiddels zijn zesde editie bereikt en eindigde dit jaar met een optreden op 14 maart in de Singel, een internationaal kunstcentrum te Antwerpen. Kinderen uit diverse scholen traden er samen op. Het hoofddoel van Zuidgeluid is om verbondenheid te creëren

door middel van muziek. Volgens de organisatoren draagt dit bij aan de culturele ontwikkeling van kinderen en bevordert dit hun sociale vaardigheden, terwijl het ook een platform biedt om positieve effecten van muziek te benadrukken (Zuidgeluid, 2023). De dirigent kiest bewust voor een diversiteit van talen en culturen in de liederen. Dit onderzoek gaat na hoe deze muzikale interventie een invloed kan hebben op de taalverwerving van Nederlands als een tweede taal.

Bij aanvang van de studie vond een gesprek plaats met muziekpsycholoog Mark Reybrouck, emeritus professor aan KU Leuven en gastprofessor aan UGent, om inzicht te krijgen in de reeds bestaande literatuur en onderzoek uit dit domein (Appendix E)i. Professor Reybrouck licht toe dat muziek een rol speelt om mensen mee te integreren in de samenleving. Volgens hem houdt muziek kwetsbare kinderen uit de criminaliteit en helpt het hen om te functioneren in de samenleving.

Probleemstelling en eerder onderzoek

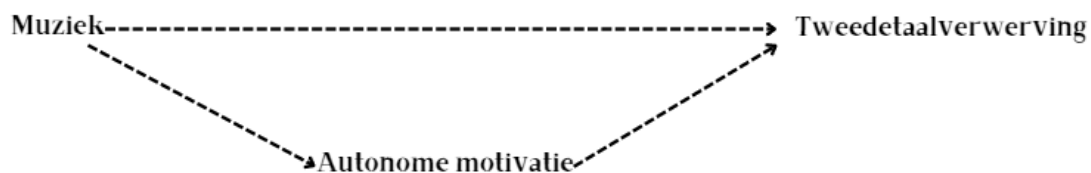
Zuidgeluid komt met de vraag om meer informatie te verkrijgen over het effect van collectieve zangsessies op taalverwerving. Zo blijkt dat muziek niet bij iedereen een positief effect heeft op tweedetaalverwerving en dat dit effect ook afhangt van de manier waarop de liedjes aangebracht worden (Ludke et al., 2014). De praktijkvraag gaat ook in op de complexiteit en taal van de liedjes van het project. Er is gekozen om de focus hier niet op te leggen omdat de studie zich bevindt binnen een opleiding in de psychologische en pedagogische wetenschappen, waarin taalkunde minder aan bod komt. In de literatuurstudie komt vaak motivatie terug als een mediërende factor bij taalverwerving, daarom wordt gekozen om dit op te nemen in de onderzoeksopzet.

De initiële vraag van Zuidgeluid is om de invloed op taalverwerving na te gaan, maar vanuit de verkregen data blijkt dat alle leerlingen uit de onderzochte school Nederlands als tweede taal bezitten. Hierdoor ligt de focus op tweedetaalverwerving. Uit voorgaande studies blijkt dat muziek de tweedetaalverwerving bevordert via zowel taalkundige als niet-taalkundige aspecten. Deze studies focussen echter meestal op één specifiek aspect en zijn veeleer experimenteel van aard. Bovendien ontbreekt op dit moment onderzoek naar de invloed van zangsessies op Nederlands als tweede taal, wat in deze studie wel het geval is. Dit maakt het Zuidgeluidproject een relevant onderwerp waarin onderzoekers de rol van muziek in tweedetaalverwerving kunnen onderzoeken.

Theoretisch kader

Tweedetaalverwerving verwijst volgens Rieder-Büneman (2012) naar de manier waarop mensen een tweede taal verwerven. Tweede taal verwijst naar elke taal die mensen leren na de moedertaal en bijgevolg ook naar een derde of vierde taal. Degrave (2019) maakt een opdeling tussen taalkundige en niet-taalkundige aspecten van tweedetaalverwerving. *Taalkundige aspecten* hebben te maken met de overlap in de hersengebieden waarvan zowel talige als muzikale processen gebruik maken. Meer bepaald kan het hier gaan om verbeterde uitspraak of klankherkenning. Dit is een rechtstreekse invloed van de zangsessies. Onder *niet-taalkundige aspecten* vallen persoonlijke kenmerken, motivatie en de sociale context. Deze hebben een indirecte invloed op tweedetaalverwerving. Figuur 1 vat deze opdeling van Rieder-Bünemann (2012) en Degrave (2019) samen.

Figuur 1: invloed op taalverwerving

Taalkundige aspecten en de OPERA-hypothese

Bestaand onderzoek over taalkundige aspecten van tweedetaalverwerving beschouwt zangsessies als leeractiviteiten. In dit verband concludeert Zeromskaite (2014) op basis van 56 studies dat muzikale activiteiten de tweedetaalverwerving positief beïnvloeden bij zowel peuters, kleuters, kinderen als volwassenen. Meer bepaald zou het de verwerking van klankvariëaties, de verwerking van taalsegmentatie, de uitspraak en het begrip van de tweede taal kunnen bevorderen.

De meerderheid van het onderzoek schrijft dit transfereffect van muziek op tweedetaalverwerving toe aan neurale overlap. De auditieve verwerking van muziek en taal bestaan beide uit fonetische componenten zoals toonhoogte, timbre, melodie en ritme (Haering, 2022). Op basis van die componenten achterhalen mensen de betekenis van de klanken die ze horen. Uit de studie van Kraus et al. (2014) blijkt dat muzikaal getrainde

kinderen op vlak van notenleer en ritme meer aandacht hebben voor betekenisvolle auditieve signalen en dat zij bijgevolg beter klanken kunnen onderscheiden.

Een veelgeciteerde theorie die verklaart hoe de impact van muziek op tweedetaalverwerking steunt op neurologische verwerking is de OPERA-hypothese (Patel, 2011). Deze theorie stelt immers dat muziek auditieve hersenregio's met hogere precisie doet werken dan nodig is voor taalverwerking. Aangezien taal deels dezelfde auditieve hersenregio's deelt met muziek, profiteert taalverwerking van muzikale training. Volgens Patel (2011) kan muziek hersenplasticiteit van taalverwerkingsnetwerken bevorderen door te voldoen aan vijf voorwaarden.

De eerste twee voorwaarden zijn neurologisch van aard. Ten eerste *overlappen* de hersennetwerken voor muziek en spraak, en ten tweede vergt muziek een hogere *precisie* van die netwerken dan spraak. Verschillende onderzoeken ondersteunen beide veronderstellingen (Parbery-Clark et al., 2009; Wong et al., 2007). Daarnaast moeten de muzikale activiteiten die deze netwerken inschakelen positieve *emotie* uitlokken, frequente herhaling en gefocuste *aandacht* bevorderen. Collectieve zangsessies kunnen dus rechtstreeks tweedetaalverwerking beïnvloeden indien ze herhaling mogelijk maken en voldoende motivatie opwekken.

Niet-taalkundige aspecten en de zelfdeterminatietheorie

Wat de invloed op *persoonlijke kenmerken* betreft, onderzoekt Passiatore et al. (2019) de relatie tussen *self-efficacy*, angst en prestaties bij tweedetaalverwerking. Hun studie bij Italiaanse middelbare scholieren wijst uit dat Engelstalige liedjes zingen tijdens de les hun Engelse spreekvaardigheid **bevordert**. De onderzoekers verklaren dit doordat zangsessies de angst **verminderen** die gepaard gaat met een laag gevoel van bekwaamheid (*self-efficacy*). De zangsessies creëren kennelijk een context waarin ze Engels kunnen spreken zonder bang te hoeven zijn voor kritiek.

Muziek heeft de capaciteit om kinderen te motiveren voor leeractiviteiten met betrekking tot tweedetaalverwerking. Gafor & Sihvola Hartmann (2020) concluderen uit verschillende studies dat muziek studenten motiveert in hun proces van tweedetaalverwerking en dat dit daarenboven hun aandacht verhoogt. Daarnaast vindt Israel (2013) bij kansarme leerlingen in Zuid-Afrika dat zingen leidt tot meer intrinsieke motivatie om aan de slag te gaan met een tweede taal doordat muziek hen kansen biedt om succesvol te zijn. Daarnaast genieten leerlingen meer van leren in een niet-competitieve situatie, wat opnieuw tot meer autonome motivatie leidt (Lee & Lin, 2015). Ten slotte is muziek ook in staat om

sociale contexten te scheppen met attitudes die bevorderlijk zijn voor leeractiviteiten zoals tweedetaalverwerving. Zo stelt Majno (2012) dat het El Sistema project, dat vergelijkbaar is met het Zuidgeluidproject, kinderen verenigt rond gedeelde waarden van verantwoordelijkheid, samenwerking en respect.

De niet-taalkundige aspecten komen in deze studie aan bod aan de hand van de drie psychologische basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci (2000), namelijk competentie, verbondenheid en autonomie. Als deze drie basisbehoeften voldaan zijn zal dit leiden tot autonome motivatie. Dit verwijst naar een gevoel van vrijwilligheid, plezier en voldoening, en leidt tot meer volharding (Ryan & Deci, 2000).

Nog geen enkele studie onderzocht de invloed van collectieve zangsessies op de drie basisbehoeften met oog op tweedetaalverwerving. Deze theorie stelt dat leerlingen zich meer inzetten indien de context waarin ze iets leren hen een gevoel geeft van competentie, verbondenheid en autonomie. Bepaalde contexten kunnen dit gevoel creëren, wat op hun beurt leidt tot meer autonome motivatie, meer plezier en minder angst (Ryan & Deci, 2000).

Onderzoeksvraag

Het doel van deze studie is ten eerste om na te gaan in welke mate de collectieve zangsessies tegemoetkomen aan de vijf condities van de OPERA-hypothese waaraan een zangsessie moet voldoen om een effect te hebben op de tweedetaalverwerving. Ten tweede wil deze studie de invloed op de vervulling van de drie psychologische basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie nagaan. Inspelen op de basisbehoeften van competentie, verbondenheid en autonomie zou de autonome motivatie voor tweedetaalverwerving bevorderen. Aan de hand van deze twee doelen wil deze studie inzicht bieden in de rol die hun project speelt in tweedetaalverwerving. Door middel hiervan kan de organisatie van Zuidgeluid de zangsessies meer afstemmen op het doel van tweedetaalverwerving.

Volgende onderzoeksvraag probeert om deze twee doelen te bereiken:

In welke mate ondersteunen de collectieve zangsessies van Zuidgeluid de tweedetaalverwerving bij anderstalige leerlingen uit het derde leerjaar?

Door de onderzoeksvraag via zowel de taalkundige als de niet-taalkundige aspecten te bekijken zal een vollediger beeld tot stand komen van de mate van ondersteuning. Hiervoor maakt deze studie gebruik van de reeds genoemde zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2000) en Patels OPERA-hypothese (2011). Hieruit volgen deze twee deelvragen:

- a) In welke mate komen de collectieve zangsessies tegemoet aan de componenten van de OPERA-hypothese?*
- b) In welke mate beïnvloeden de collectieve zangsessies de motivatie van anderstalige leerlingen met betrekking tot hun Nederlandse taalverwerving?*

De eerste deelvraag gaat na in welke mate het Zuidgeluidproject voldoet aan de drie concepten uit de OPERA-hypothese. Enkel de laatste drie componenten komen in deze studie aan bod aangezien de eerste zich op neurologisch niveau bevinden en veelvuldig bewezen zijn door eerder onderzoek. De eerste component van de OPERA-hypothese die in deze studie aan bod komt, namelijk herhaling, verwijst naar frequente herhaling van muzikale activiteiten. Ten tweede verwijst positieve emotie naar de positieve emoties die de collectieve zangsessies opwekken. Het laatste concept, namelijk aandacht, verwijst naar de voorwaarde dat de collectieve zangsessies aandacht uitlokken. Indien de collectieve zangsessies aan deze voorwaarden kunnen voldoen, kunnen ze een positieve taalkundige invloed hebben op tweedetaalverwerving (Patel, 2011).

De tweede deelvraag legt de focus op de drie psychologische basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie, namelijk gevoelens van competentie, verbondenheid en autonomie. Competentie verwijst hierbij naar het gevoel iets tot een goed eind te kunnen brengen (Vansteenkiste, 2023). Verbondenheid vervolgens, refereert aan een gevoel van waardering en betrokkenheid met de groep (Stroet, 2015). Autonomiebehoefte ten slotte, verwijst naar een gevoel van wilskracht en vrijheid, en het gevoel een keuze te hebben en daar volledig achter te staan (Vansteenkiste, 2023). Immers, indien de collectieve zangsessies de leerlingen kunnen voorzien in hun psychologische basisnoden, zullen ze meer autonome motivatie vertonen. Dit leidt op zijn beurt tot onder andere verhoogde inzet, plezier en aandacht (Ryan & Deci, 2000).

Methodologische benadering

Onderzoeksbenadering

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, leek een kwalitatieve *gevalstudie* de meest geschikte optie. Meer bepaald gaat het om een enkelvoudige *instrumentele gevalstudie*, waarbij de focus ligt op één casus om zo inzicht te krijgen in een specifiek probleem (Mills et al., 2010). Dit gebeurt aan de hand van verschillende dataverzamelmethode zoals interviews, focusgroepen en observaties (Creswell & Poth, 2017). Een nadeel van de gevalstudie is de beperkte generaliseerbaarheid van de studie, maar het doel van deze studie is niet om de resultaten te generaliseren naar andere contexten (Creswell, 2013). Deze studie probeert een diepgaand inzicht te geven in het mogelijk effect bij het derde leerjaar. Daarnaast kan het een indicatie geven van de effecten op tweedetaalverwerving bij de bredere leerlingengroep, en meer specifiek de anderstalige groepen, die deelnemen aan het Zuidgeluidproject.

Deze studie beschouwt de deelname van het volledige derde leerjaar van een Antwerpse school aan het Zuidgeluidproject als casus. Zoals een gevalstudie vereist, is deze casus afgegrensd in tijd en ruimte. Het project duurde immers drie maanden en de studie volgde een afgebakende groep leerlingen uit het derde leerjaar van één school die deelnam aan de collectieve zangsessies. Om de context van de casus te schetsen volgt hieronder een beschrijving van de collectieve zangsessies en de deelnemende anderstalige leerlingen.

De *collectieve zangsessies* verwijzen naar de lessen en het optreden van het Zuidgeluidproject. Gedurende drie maanden kregen de leerlingen één sessie van een uur per week zangles van een gediplomeerde zangcoach. Tijdens deze lessen liet de coach kinderen stap voor stap liedjes zingen in uiteenlopende talen. De helft van de liedjes was echter in het Nederlands. De coach werkte stap voor stap zonder de teksten vrij te geven en doorheen de weken begonnen de leerlingen de liedjes steeds beter uit het hoofd te kennen. Om de kinderen attent te houden lieten de coaches de kinderen stukjes tekst met verschillende stemmen en toonhoogtes nazeggen. De deelnemers maakten ook bewegingen en danspasjes. Ten slotte lieten de coaches ook systematisch stukjes tekst vallen die de kinderen in hun hoofd moesten opzeggen. De zanglessen eindigden in een grote slotshow die plaatsvond in de Antwerpse Singel. Hierbij mochten de leerlingen optreden voor hun ouders en kennissen.

Het tweede concept is *anderstalige leerlingen*. Hoewel de deelnemende leerlingen divers zijn, bestaat de leerlingengroep uit de onderzochte school uitsluitend uit leerlingen die Nederlands

als tweede taal spreken. Echter, binnen de drie deelnemende klassen waren er wel verschillen in het taalniveau. Mogelijk reageren leerlingen verschillend op de collectieve zangsessies naargelang hun huidige Nederlandse taalvaardigheid.

Procedures

Om voeling te krijgen met het onderwerp en het Zuidgeluidproject, werd bij de aanvang van het onderzoek verkennend te werk gegaan. Eerst vond een ongestructureerd interview met professor Mark Reybrouck plaats. Dit leverde inzichten op in bestaand onderzoek naar de effecten van muziek op taal. Daarnaast vond een observatie plaats van de collectieve zangsessies. Nadien volgde een verkennend focusgroepgesprek als pilootstudie die uit tien leerlingen bestond om de dataverzamelingmethoden te testen (Bijlage A). Dit zorgde van een betere afgrenzing van de dataverzamelingmethode en de casus (Ravitch & Carl, 2021). Aan de hand van de verkregen data werd de interviewleidraad herbekeken om zo beter aan te sluiten bij het theoretisch kader. Concreet ligt de focus nu op tweedetaalverwerving in plaats van taalverwerving aangezien de deelnemende leerlingen Nederlands als tweede taal bezitten. Om een genuanceerd beeld te krijgen van de casus, werd besloten om bij verschillende betrokkenen informatie te verkrijgen (appendix F). Hiervoor werden interviews afgenomen met leerkrachten, een zangcoach en de directeur. Daarnaast waren er ook focusgroepen met de leerlingen.

Meetinstrumenten

Eerst en vooral werden de interviewleidraden van de leerlingen en de leerkrachten opgesteld. Beiden waren gebaseerd op zowel de drie motivationele componenten van de OPERA-hypothese (Patel, 2011) als de drie psychologische basisbehoeften van de zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2000). Op die manier peilden deze zowel naar taalkundige als niet-taalkundige invloeden van de collectieve zangsessie op tweedetaalverwerving (Degrave, 2019). Bij de leerkrachten gebeurde een semigestructureerd interview. Op die manier verliep de vraagstelling systematisch zonder tekort te doen aan de ervaringen van de leerkrachten. Daarnaast maken dergelijke interviews het mogelijk om de perspectieven van beide leerkrachten met elkaar te vergelijken (Ravitch & Carl, 2021). Enerzijds peilden de interviews naar de algemene werking binnen de klas en het taalniveau van de kinderen. Anderzijds polsen de vragen naar de perspectieven van de leerkrachten op hoe de zangsessies inspeelden op de componenten van de OPERA-hypothese en de zelfdeterminatietheorie. Ten slotte volgde een vraag naar hun visie op de invloed van het project op de tweedetaalverwerving van hun leerlingen (Bijlage B).

De bevraging van de leerlingen gebeurde aan de hand van drie focusgroepen met telkens vijf leerlingen (Bijlage E). Dit is een methode om op korte tijd veel informatie te verkrijgen over de invloed van de zangsessies op de OPERA-hypothese en zelfdeterminatietheorie. Daarnaast konden de leerlingen elkaar aanvullen en tegenspreken. Ter ondersteuning van de mondelinge antwoorden kregen de leerlingen een document waarop ze per vraag hun antwoord konden aangeven (Appendix H). De bedoeling hiervan was om een hogere betrokkenheid te creëren en te verzekeren dat iedereen aan het woord kwam. Dit biedt de mogelijkheid om zicht te krijgen op de gelijkenissen en de verschillen tussen de ervaringen van de verschillende deelnemers. Voorts zorgen focusgroepen ervoor dat via de interactie tussen de leerlingen nieuwe perspectieven naar boven kunnen komen. Een mogelijk nadeel van deze dataverzamelmethode is dat dominante groepsleden een invloed uitoefenen op de andere respondenten (Luke & Goodrich, 2019). Om dit te vermijden duiden de gespreksleiders tijdens de focusgroep actief kinderen aan die tijdens het gesprek minder aan bod kwamen. Tot slot dienden de interviewleiders van de semigestructureerde interviews met de directeur (bijlage C) en met Tatjana (bijlage D) om een breder beeld te krijgen van de context en de casus. Eerdere informele gesprekken met beide respondenten zorgde voor een basis om de interviewleiders op te stellen. Alle interviews en focusgroepen vonden plaats na afloop van het Zuidgeluidproject.

Respondenten

Deelnemende school

Zuidgeluid raadde aan om te kiezen voor een school met als bijzonder kenmerk dat de leerlingen vele verschillende culturen en moedertalen hebben. Dit brengt diverse inzichten en nuancerings met zich mee. Het was opvallend dat alle leerlingen Nederlands als tweede taal spreken. Hierdoor hoeft de studie geen rekening te houden met zowel eerste- als tweedetaalverwerving. Ludke (2014) stelt dat eerste- en tweedetaalverwerving verschillend verlopen en dat zangsessies bijgevolg wellicht andere effecten hierop. Door voor deze school te kiezen kan deze studie eerste taalverwerving buiten beschouwing laten en kan de studie zich focussen op het effect van collectieve zangsessies op tweedetaalverwerving.

Leerlingen

De leerkrachten boden vijftien leerlingen aan, er vonden drie focusgroepen plaats met telkens vijf leerlingen. Grotere groepen van kinderen zijn immers moeilijker onder controle te houden omdat ze de neiging hebben om door elkaar te praten en elkaar te onderbreken (Heary & Hennessy, 2002). Binnen deze groep van vijftien leerlingen was er een diversiteit aan culturen

en moedertalen (Appendix I). Om hieruit rijke data te verkrijgen selecteerde de leerkracht leerlingen op basis van hun mondigheid in de Nederlandse taal. Dit zijn de taalsterke kinderen uit deze studie, maar in vergelijking met de Vlaamse leerlingenpopulatie zijn deze kinderen nog steeds taalzwak.

Leerkrachten

Het initiële plan was om de drie leerkrachten van het derde leerjaar te interviewen, maar hierbij viel echter een leerkracht uit. Doordat deze respondent de enige non-respons is in deze studie, heeft dit wellicht geen negatieve invloed op de onderzoeksresultaten omdat de interviews met de twee leerkrachten rijke data gaven (Quené & Van den Bergh, 2022). Het doel van deze interviews was om zicht te krijgen op de perspectieven van de leerlingen en specifiek op zij die niet mondig genoeg waren om deel te nemen aan de focusgroepgesprekken.

Directeur en oprichtster

Interviews van de oprichtster van Zuidgeluid en de directeur dienden om bijkomende contextuele informatie te verkrijgen over de werking van de school en Zuidgeluid. Dit draagt bij aan een diepgaand begrip van de casus die een gevalstudie veronderstelt. De oprichtster, Tatjana Scheck, ondertekende een geïnformeerde toestemming waardoor het weergeven van haar naam toegelaten is in het rapport (Appendix D).

Validiteit en betrouwbaarheid

De studie baseert zich op de strategieën van Ravitch & Carl (2021) om de validiteit te verhogen. Eén hiervan is triangulatie, wat verwijst naar het gebruik van verschillende perspectieven en dataverzamelmethode. In deze studie is er sprake van perspectief triangulatie, dit komt tot uiting in de keuze voor verschillende respondenten en op die manier komen verschillende perspectieven aan bod. Daarnaast zorgen de verschillende dataverzamelmethode, namelijk focusgroepen, interviews en observaties, voor de methodologische triangulatie. Ravitch & Carl (2021) stellen dat kwalitatief onderzoek een **relationele** onderzoeksbenadering is. Als onderzoekers treden we in relatie met de respondenten, dit gaat het onderzoeksproces mee sturen en beïnvloeden. De peerreviews en overlegmomenten met de promotor hielpen om deze invloed te beperken.

De **standaardisatie** van de verschillende focusgroepgesprekken met de leerlingen en interviews met de leerkrachten dienden onder meer om de betrouwbaarheid na te gaan. Door

voldoende verduidelijking te vragen bij de antwoorden van de respondenten tijdens de interviews kon de analyse van de data correcter gebeuren. Bovendien lieten de focusgroepgesprekken toe om member checks te doen. Meer bepaald vatten de interviewers samen wat de kinderen zonet gezegd hadden en vroegen of ze zich hierin konden vinden. Door de tegenstellingen in de reacties van de kinderen aan te halen, gaf dit de mogelijkheid om dit verder in groep te bediscussiëren. Ten slotte werd elk transcript door twee onderzoekers gecodeerd om bij te dragen aan de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.

Ethische overwegingen

Ethische overwegingen omvatten de bescherming van respondenten bij wetenschappelijke onderzoeksprojecten (Maastrichtuniversity, 2023). In het onderzoek komt dit terug door middel van geïnformeerde toestemming (appendix A-E) die alle respondenten ondertekenden. Voorts zijn de namen van de respondenten gepseudonimiseerd in het rapport, waardoor er geen vertrouwelijke informatie gelinkt kan worden aan de school.

Data-analyse

Na de dataverzameling volgde de transcriptie van de focusgroepgesprekken met de kinderen en de interviews met de leerkrachten om ze vervolgens als een geheel te coderen. Ten eerste volgde de code tweedetaalverwerving uit de hoofdonderzoeksvraag, dit begrip staat in de codeerlijst. Ten tweede zorgden de componenten van de OPERA-hypothese en de zelfdeterminatietheorie voor de basis van de codeerlijst. Hieruit volgden de codes herhaling, aandacht, positieve emotie voor de OPERA-hypothese en competentie, autonomie, verbondenheid en autonome motivatie voor de zelfdeterminatietheorie. Dit zijn deductieve codes, opgesteld vanuit de literatuur (Ravitch & Carl, 2021). Daarnaast kwam in de data het thema "uitdaging" vaak aan bod waardoor dit als extra inductieve code diende. Uitdaging verwijst in deze studie naar verschillende omgang met de complexiteit van de liedjes. De codering gebeurde bij de verschillende respondenten aan de hand van eenzelfde codeerlijst (appendix G) omdat de ervaringen van de leerkrachten en leerlingen als gelijkwaardig beschouwd worden. Daarenboven maakt dit mogelijk om een beeld te krijgen van de gelijkenissen en verschillen tussen enerzijds de leerlingen en de leerkrachten en anderzijds de leerlingen en leerkrachten onderling. De studie houdt dus rekening met zowel theoretische inzichten als de ervaringen van de respondenten.

Resultaten

OPERA-hypothese

Positieve emotie

De leerkrachten geven aan dat zowel de taalsterke als de taalzwakke leerlingen gelukkiger worden door de collectieve zangsessies en geven hiervoor twee mogelijke verklaringen. Zo geven ze enerzijds aan dat het groepsgevoel toenam en anderzijds dat minder succesvolle leerlingen tijdens de zangsessies de kans krijgen om uit te blinken. De focusgroepgesprekken met de leerlingen weerspiegelen deze bevinding. Het merendeel van de leerlingen geeft immers aan blij, rustig en trots te zijn dankzij de zangsessies. Het onderstaande citaat toont aan dat leerling vier uit focusgroepgesprek twee rustig wordt door het zingen omdat die het leuk vindt.

“Rustig in mijn hoofd want van zingen word ik rustig.” (...). “Het is gewoon leuk.” (L4,G2)

Een minderheid van de leerlingen zegt echter ook zenuwachtig en boos te zijn, al verwijzen ze hierbij eerder naar het optreden dan naar de zangsessies. Samenvattend blijkt dus dat de collectieve zangsessies van het Zuidgeluidproject in deze casus daadwerkelijk positieve emoties opwekt bij het merendeel van de leerlingen.

Herhaling

Zuidgeluid werkt met een beperkt aantal liedjes waardoor dezelfde liedjes vaker aan bod komen tijdens de zangsessies. Daarnaast voorzien beide leerkrachten tussen hun lessen tijd, om af en toe met de klas een liedje te zingen. Leerkracht één en twee schetsen een genuanceerd beeld van hoe de leerlingen staan tegenover die frequente herhaling. De meeste taalzwakke leerlingen vinden het volgens hen niet leuk om steeds opnieuw hetzelfde liedje te zingen omdat ze de liedjes minder goed uit het hoofd kennen. De kinderen die de teksten wel goed kennen daarentegen, doen volgens hen wel enthousiast mee. Daarnaast geven de leerkrachten aan dat de leerlingen vaak herhaalde zoals de refreinen liever meezingen omdat ze die gemakkelijker vinden en het hen een vertrouwd gevoel geeft. Globaal genomen vinden de leerkrachten dat de meerderheid van de kinderen herhaling leuk vindt.

De focusgroepgesprekken met de leerlingen weerspiegelen dit genuanceerde beeld. Sommige leerlingen voelen zich altijd blij om dezelfde liedjes te herhalen. Ongeveer de helft van de leerlingen uit de focusgroep daarentegen vindt het veelvuldig herhalen van dezelfde

liedjes niet leuk. Ze geven aan het als saai te ervaren en worden er moe en boos van. Sommigen onder hen voelen zich tegelijkertijd ook blij, wat erop wijst dat herhalen uiteenlopende gevoelens kan oproepen bij een kind. Volgend citaat getuigt hiervan:

“Ik was boos want we zingen steeds dezelfde liedjes, maar soms was ik ook blij.” (L2,G2)

Aandacht

Beide leerkrachten geven aan dat zowel de taalsterke als taalzwakke leerlingen tijdens de zangsessies aandachtiger zijn dan tijdens de reguliere lessen. Ze verklaren dit doordat hun leerlingen tijdens de zangsessies actief deelnemen. Daarnaast dragen ook de klapoefeningen van zangcoach Tatjana bij tot verhoogde aandacht. Dit zijn oefeningen waarbij de leerlingen bewegingen of geluiden van de zangcoach moeten nadoen. Naast de leerkrachten geven nagenoeg alle bevraagde leerlingen aan dat ze zich goed kunnen focussen tijdens de zangsessies. Sommige leerlingen zijn aandachtig tijdens de zangsessies omdat ze geen fouten willen maken en anderen omdat ze de liedjes niet moeilijk vinden.

Zelfdeterminatietheorie

Autonomie

De leerkrachten halen aan dat de zangsessies verlopen als een reguliere les. De zangcoach van Zuidgeluid bepaalt het verloop van de les, echter vinden de leerkrachten dat de zangsessies op een andere manier aansluiten op de basisbehoefte autonomie. Beide leerkrachten geven aan dat de zangsessies een vrijere omgeving bieden waarin leerlingen aangemoedigd, maar er geen verplichting is om mee te zingen. Dus indien een leerling actief participeert aan een zangsessie is dit meestal uit vrije wil. Ze durven door deze vrijere omgeving meer uit zichzelf het woord te nemen en vragen te stellen. Leerlingen bevestigen dit en geven aan meer te durven spreken. Het volgende citaat van leerkracht één verwijst hiernaar:

“Sinds de zanglessen voelen de kinderen zich veel vrijer en komen ze sneller dingen vragen.” (LKR1)

Verbondenheid

Uit de interviews blijkt dat de leerkrachten de zanglessen als een meerwaarde ervaren. Ten eerste geven ze aan dat de leerlingen elkaar op een andere manier leren kennen en dat het groepsgevoel daardoor stijgt. In de onderzochte school wordt het derde leerjaar voor elk schoolvak ingedeeld per niveau waardoor de zangsessies een van de weinige momenten zijn waarin alle leerlingen effectief samen zijn. Dit draagt bij tot een hechte sfeer en de leerkrachten hebben het gevoel dat de kinderen op een andere manier toenadering tot de leerkracht zoeken. De leerlingen worden volgens hen namelijk vrijer en bloeien open als ze zingen. Het volgende citaat toont dit aan:

“Ze zijn blij dat ze meedoen aan het Zuidgeluidproject. Vooral qua teambuilding, de klas wordt hechter.” (LKR 2)

De leerlingen geven een genuanceerder beeld. Aangezien de leerlingen een verschillende culturele achtergrond hebben, zijn de zangsessies niet voor iedereen een positieve ervaring. Zo voelen sommigen minder verbondenheid tijdens de zangsessies omdat ze van thuis uit niet gewoon zijn om te zingen. Enkele leerlingen voelen zich echter wel verbonden met hun medeleerlingen. Daarnaast voelen sommigen zich naast de band met andere leerlingen ook verbonden met de zangcoach en de leerkrachten. Naast de zanglessen heeft het eindoptreden volgens zowel de leerkrachten als leerlingen een positief effect op de verbondenheid. Verbondenheid is over het algemeen van toepassing, echter niet voor iedereen.

Competentie

De leerkrachten geven aan dat er een effect is op het competentiegevoel. De leerkrachten en zangcoach zeggen expliciet dat de leerlingen niet bang hoeven te zijn om fouten te maken, zolang ze maar hun best doen. De leerkrachten maken immers zelf ook fouten en dit verzacht de impact van fouten maken op het competentiegevoel van de leerlingen. Tijdens de focusgroepen met de leerlingen komt competentie ook naar voren. Deze psychologische basisbehoefte komt bij bijna alle kinderen in positieve zin terug. De meeste leerlingen geven aan trots te zijn tijdens en na de zangsessies, hiervoor geven ze diverse redenen. Ten eerste ontdekken sommige leerlingen tijdens de zangsessies dat ze goed kunnen zingen, wat voor een gevoel van competentie en trots zorgt. Ten tweede werken de zangsessies toe naar een groot eindoptreden. Voor veel kinderen is dit een positieve ervaring en geven het applaus en de positieve commentaren hen een gevoel van trots en competentie. Daarnaast brengt het

leren van nieuwe woorden uit de liedjes een competentiegevoel met zich mee en heeft het een stimulerende invloed op de motivatie. Het volgende citaat geeft dit weer:

"Ik was echt trots op mezelf dat ik echt heb gezongen." (L1,G1)

Autonome motivatie

Leerkracht één stelt dat hoewel sommige kinderen zich afzijdig houden aan het begin van het Zuidgeluidproject, ze in de loop van het project enthousiaster worden. Het is volgens haar een manier voor de leerlingen om zich uit te drukken zonder dat ze zich hoeven in te houden uit angst om fouten te maken. Daarnaast zeggen beide leerkrachten dat de leerlingen gemotiveerder zijn tijdens de zangsessies dan tijdens de reguliere lessen. Daarbij merken de leerkrachten op dat de meeste leerlingen de zangsessies met enthousiasme verlaten en dat ze nadien weer gemotiveerd zijn om verder de lessen te volgen. Naast autonome motivatie geven sommige leerlingen aan ook extrinsiek gemotiveerd te zijn. Ze zeiden hun best te doen om fouten te vermijden. Over het algemeen stellen de leerlingen immers dat ze uit zichzelf gemotiveerd zijn om deel te nemen aan de zanglessen en liedjes te leren. Daarenboven geven verschillende leerlingen aan dat ze zowel thuis als tussen de lessen door spontaan de liedjes zingen.

Uitdaging

Uitdaging komt inductief naar voren vanuit de data bij de leerlingen. De diverse moeilijkheidsgraden en talen van de liedjes zorgen ervoor dat de leerlingen afhankelijk van het lied meer of minder uitdaging ervaren. Sommige leerlingen geven de voorkeur en zijn meer gemotiveerd om de moeilijkere liedjes te leren. Het geeft hen een gevoel van competentie wanneer ze deze tot een goed eind brengen. Op deze manier fungeert uitdaging als een ondersteunende factor voor de zelfdeterminatietheorie. Onderstaand citaat laat zien hoe een leerling doorzet ondanks de uitdagende liedjes en er een gevoel van competentie aan overhoudt.

"Ik doe beide even graag want nieuwe liedjes zijn moeilijk maar wel mooi want dan kan ik dat nog meer zingen en dan kan ik dat ook gewoon leren en kan ik dat goed. Eerst kan ik dat niet goed zingen maar dan kan ik dat wel goed zingen." (L3, G1)

Tweedetaalverwerving

Leerkracht één geeft aan dat op het vlak van tweedetaalverwerving vooral een effect te merken is op de spreekvaardigheid van de leerlingen. De kinderen gaan creatiever om met de taal. Door figuurlijk taalgebruik als “in je hoofd kan je alles” in de muziektteksten te verwerken, creëren de liedjes immers ruimte om te spelen met taal en worden leerlingen fantasierijker, waardoor ze ook creatiever gaan schrijven. Beide leerkrachten merken geen meetbaar effect op de leesvaardigheid. Beide leerkrachten vermelden ook een verbetering in luistervaardigheid. Volgens haar zullen de kinderen door de collectieve zangsessies immers leren wanneer zinnen starten en eindigen en krijgen ze meer aandacht voor intonatie in zinnen. Toch zien de leerkrachten geen duidelijke verbetering qua scores op luistervaardigheidstoetsen. De leerlingen zelf geven aan effectief meer woorden geleerd te hebben door de zanglessen. Ze benadrukken wel dat ze effectiever taal verwerven tijdens de reguliere taallessen dan tijdens de zangsessies.

Discussie

Het doel van de huidige studie was om te onderzoeken of zangsessies de componenten van de OPERA-hypothese en zelfdeterminatietheorie kunnen ondersteunen en zo mogelijk de tweedetaalverwerving beïnvloeden. De eerste onderzoeksvraag peilt aan de hand van de drie laatste componenten van de OPERA-hypothese naar de directe taalkundige invloed van het Zuidgeluidproject op de tweedetaalverwerving van de anderstalige leerlingen (Patel, 2011). Uit de data-analyse blijkt dat er vaak herhaling is in de zangsessies en dat de collectieve zangsessies eveneens aandacht en positieve emoties opwekken. Dit is echter niet bij alle leerlingen in dezelfde mate het geval. Vooral taalzwakke leerlingen zingen volgens de leerkrachten minder mee en ze ondervinden bij hen minder positieve emotie. In het algemeen komen de collectieve zangsessies dus tegemoet aan de componenten van de OPERA-hypothese. Theorie duidt erop dat de zangsessies een directe taalkundige invloed hebben op de tweedetaalverwerving van de leerlingen. Het is echter moeilijk in te schatten of de duur van het project lang genoeg is en of er voldoende herhaling is van de liedjes, om duidelijke taalkundige effecten op te merken. In de literatuur is er weinig consensus over de tijd en intensiteit van zangsessies die nodig zijn om zichtbare winst op gebied van tweedetaalverwerving teweeg te brengen. Patel (2011), stelt immers dat er verder onderzoek nodig is om uit te klaren hoe veel muzikale activiteiten er nodig zijn om verbeterde spraakverwerking te bemerken.

De tweede onderzoeksvraag gaat de niet-taalkundige invloed na aan de hand van de basisbehoeften uit de zelfdeterminatietheorie. Uit de resultaten blijkt dat de zangsessies zowel autonomie, verbondenheid en competentie in een zekere mate ondersteunen en hierdoor een invloed heeft op de autonome motivatie. Uit de data van zowel de leerkrachten als de leerlingen komt naar voren dat de zangsessies vooral een effect hebben op de twee basisbehoeften verbondenheid en competentie. De leerkrachten merken ook op dat het project de autonome motivatie laat toenemen. De data over uitdaging toont aan hoe de zangsessies de zelfdeterminatietheorie ondersteunen. De focusgroepen tonen aan dat uitdaging kan fungeren als een stimulerende factor. Leerlingen geven aan meer gemotiveerd te zijn om uitdagende liedjes te leren en menen een groter competentiegevoel te ervaren na een uitdagend liedje geleerd te hebben. Visser (2016) besluit dat het belangrijk is dat leerlingen voldoende uitdaging krijgen, aangezien ze zo meer leren, andere strategieën toepassen en hun executieve functies aanspreken. Professor Reybrouck bevestigt dit daarenboven tijdens het informeel onderzoek dat voorafging aan het onderzoek. Hij verwijst naar Vygotsky's zone van naaste ontwikkeling (1986) wanneer hij stelt dat door de lat net iets hoger te leggen dan het niveau van het kind, kinderen meer motivatie vertonen en het leuker

vinden. De zangcoaches zorgen voor deze uitdaging door bijvoorbeeld de liedjes in canon te zingen.

Deci & Ryan (1985; 1995) stellen in hun studies dat er aan de basisbehoeften voldaan kan worden door middel van muziek en zingen als medium te gebruiken voor het leren van talen.

In deze gevalstudie is dit ook de algemene bevinding, aangezien de resultaten aangeven dat de zangsessies over het algemeen tegemoetkomen aan de zelfdeterminatietheorie en de autonome motivatie. Deze hebben op hun beurt een effect veroorzaakt op de tweedetaalverwerving. Desondanks geldt dit niet voor alle leerlingen. Vooral sommige taalzwakke leerlingen en een deel van de jongens vertonen minder autonome motivatie. Wat de jongens betreft, geven de leerkrachten aan dat sommigen onder hen minder goed meewerken om indruk te maken op hun vrienden. De zelfdeterminatietheorie verklaart de verminderde autonome motivatie van de taalzwakke leerlingen (Ryan & Deci, 2000). Als leerlingen het gevoel hebben dat zingen te moeilijk is voor hen, zullen ze immers gefrustreerd zijn in hun competentiebehoefte, wat leidt tot verminderde autonome motivatie.

De resultaten onder de code tweedetaalverwerving tonen een direct taalkundig effect aan dat moeilijker te onderzoeken is. Deze gevalstudie legt echter meer focus op het indirecte effect van de zangsessies op tweedetaalverwerving. Leerkracht één vindt dat de leerlingen vorderingen maken in hun spreek-, luister- en schrijfvaardigheid. De leerlingen zelf geven mee effectief meer woorden geleerd te hebben. De liedjes uit het Zuidgeluidproject zijn, zoals reeds vermeld, vaker in een vreemde taal dan in het Nederlands. Hierdoor zullen zangsessies minder directe leereffecten hebben op de tweedetaalverwerving. De twee bovenstaande deelvragen over de OPERA-hypothese en zelfdeterminatietheorie kunnen dit indirect effect van de zangsessies in kaart brengen.

Limitaties en suggesties voor vervolgonderzoek

Een mogelijke limitatie van dit onderzoek is dat tijdens de periode van het onderzoek het Zuidgeluidproject bijna ten einde was. Hierdoor is er geen kwantitatieve pre- of posttest afgenomen die het mogelijke effect op tweedetaalverwerving exact kan nagaan. Daarnaast is de data mogelijk een momentopname aangezien de volledige dataverzameling na afloop van het project plaatsvindt. Het zou interessant zijn om een kwantitatieve studie te doen over dit onderwerp waarin verschillende meetmomenten zijn zowel voor, tijdens als na de interventie.

Een andere limitatie is het feit dat de leerkrachten voornamelijk taalsterke kinderen voorstellen voor de focusgroepgesprekken. Hierdoor is de stem van de taalzwakke leerlingen mogelijk minder vertegenwoordigd in dit onderzoek, maar dit wordt deels gecompenseerd door tijdens de interviews met de leerlingen expliciet de verschillen tussen taalsterke en taalzwakke leerlingen te bevragen. Daarnaast is er een kritische blik vereist bij het analyseren van de verkregen data van de respondenten. Tatjana is de oprichtster van de organisatie waardoor ze een aanzienlijk positiever beeld heeft over het project. Daarnaast heeft professor Reybrouck geen voeling met het Zuidgeluidproject waardoor hij dus de specifieke werking van het project niet kent. De studie houdt rekening met de subjectiviteit van de data, maar dit is kenmerkend voor kwalitatief onderzoek en vormt tevens een sterkte voor dit onderzoek.

Concluderend levert het Zuidgeluidproject interessante resultaten op. Om een volledig beeld te krijgen van de effectiviteit van zangsessies bij taalverwerving, kan vervolgonderzoek echter rekening houden andere factoren die eventueel een rol spelen. Mogelijks zijn er immers mediërende factoren, zoals de leerwinst uit reguliere taallessen en andere buitenschoolse verrijkende ervaringen.

Conclusie

Deze gevalstudie onderzoekt de mate waarin het Zuidgeluidproject de tweedetaalverwerving kan beïnvloeden bij anderstalige leerlingen uit het derde leerjaar van de deelnemende school. De data-analyse, aan de hand van de OPERA-hypothese (Patel, 2011) en de zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2000), wijst erop dat de collectieve zangsessies een gunstige omgeving creëren voor tweedetaalverwerving. Kinderen die amper Nederlands spreken en sommige jongens halen echter minder voordeel uit de collectieve zangsessies met oog op tweedetaalverwerving.

Hoewel het Zuidgeluidproject dus wellicht een positieve invloed heeft op de tweedetaalverwerving van de leerlingen in deze gevalstudie, is er nog ruimte om jongens en leerlingen die Nederlands niet of weinig machtig zijn, meer te betrekken. Concrete adviezen hiervoor zijn om meer visualisaties, zoals illustraties, aan te bieden zodat taalzwakke kinderen een hulpbron hebben en dit kan hun betrokkenheid verhogen. Daarnaast kunnen de zangcoaches de effectiviteit van de interventie verhogen door de zangsessies meer af te stemmen op de drie psychologische basisbehoeften van de zelfdeterminatietheorie. In het bijzonder is het belangrijk om meer in te spelen op de autonomiebehoefte en dit kan bijvoorbeeld door meer keuzevrijheid aan te bieden aan de kinderen tijdens de zangsessies. Een laatste aanbeveling is om het project gedurende een langere periode systematisch aan te bieden, dit kan het effect op tweedetaalverwerving vergroten.

Bronnenlijst

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing among Five Approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, SAGE.

Creswell, J. and Poth, C. (2017) *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches*. Sage, London.

Cultuureducatie. (z.d.). *Departement Cultuur, Jeugd & Media*.

<https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuureducatie>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Berlin: Springer Science & Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-2271-7>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1995). *Human autonomy: The basis for true self-esteem*. In M. H. Kernis (Ed.), *Efficacy, agency, and self-esteem* (pp. 31–49). Plenum Press.

Degrave, P. (2019). Music in the Foreign Language Classroom: How and Why?. *Journal of Language Teaching and Research*. <https://doi.org/10.17507/jltr.1003.02>

Gafor, S., & Sihvola Hartmann, L. (2020). *The effectiveness of using songs and music to foster motivation and language development in the young English L2 classroom*. Malmö universitet.

Haering, S. I. (2022). *The impact of music therapy on children in a multicultural elementary school*. Springer.

Heary, C. M., & Hennessy, E. (2002). *The Use of Focus Group Interviews in Pediatric Health Care Research*. *Journal of Pediatric Psychology*, 27(1), 47–57.

<https://doi.org/10.1093/jpepsy/27.1.47>.

Home | zuidgeluid. (z.d.). Zuidgeluid. <https://www.zuidgeluid.be/>

Integriteit & ethiek | Maastricht University. (n.d.).

<https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/onderzoek/integriteit-ethiek>

Israel, H. (2013). Language Learning Enhanced by Music and Song. *Literacy Information and Computer Education Journal*. Special 2. 1360-1366.

10.20533/licej.2040.2589.2013.0180.

Jambon, J. (2019). Beleidsnota 2019-2024. *Cultuur. In vlaanderen.be*. Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management. <https://www.vlaanderen.be/publicaties/beleidsnota-2019-2024-cultuur>

JOP. "Publicaties: Facts & Figures: de culturele vrijetijdsbesteding van jongeren." *Jeugdonderzoeksplatform*. (JOP), 2003. <https://www.jeugdonderzoeksplatform.be/files/FF-cultuurdeelname.pdf>

Kraus, N., Slater, J., Thompson, E. C., Hornickel, J., Strait, D. L., Nicol, T., & White-Schwoch, T. (2014). Music enrichment programs improve the neural encoding of speech in at-risk children. *The Journal of Neuroscience*, 34(36), 11913–11918.

<https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.1881-14.2014>

Lee, L. & Lin, S. C. (2015). The impact of music activities on foreign language, English learning for young children. 10, pp. 13-23. *Journal of the European Teacher Education Network*. ISSN: 2183-2234.

Ludke, K. M., Ferreira, F., & Overy, K. (2014). Singing can facilitate foreign language learning. *Memory & Cognition*, 42(1), 41–52. <https://doi.org/10.3758/s13421-013-0342-5>

Luke, M., & Goodrich, K. M. (2019). *Focus Group Research: An Intentional Strategy for Applied Group Research?* *The Journal for Specialists in Group Work*, 44(2), 77–81.

<https://doi.org/10.1080/01933922.2019.1603741>

Majno, M. (2012). From the model of El Sistema in Venezuela to current applications: learning and integration through collective music education: Majno. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1252(1), 56–64. <https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.2012.06498.x>

Meijnen, G.W., & Van Wieringen, A.M.L. (Eds.) (2000). *Onderwijs in maatschappelijk perspectief*. Leuven, België: Garant.

Mills, Albert & Durepos, Gabrielle & Wiebe, Elden. (2010). *Encyclopedia of Case Study Research*, Volumes I and II. Thousand Oaks, CA: Sage.

Parbery-Clark A, Skoe E, Kraus N. *Musical experience limits the degradative effects of background noise on the neural processing of sound*. J Neurosci. 2009;29:14100–14107.

Patel A. D. (2011). Why would Musical Training Benefit the Neural Encoding of Speech? The OPERA Hypothesis. *Frontiers in psychology*, 2, 142.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00142>

Quené, H., & Van den Bergh, H. (2022). Hoofdstuk 5 Validiteit | Kwantitatieve Methoden en Statistiek. <https://hugoquene.github.io/KMS-NL/ch-validiteit.html>

Ravitch, S. M., & Mittenfelner Carl, N. (2021). *Qualitative research: bridging the conceptual, theoretical, and methodological* (2nd ed.). SAGE.

Rieder-Bünemann, A. (2012). Second Language Learning. In N.M. Seel (Ed.), *Encyclopedia of the Sciences of Learning* (PP.1019-1022). Boston, MA: Springer
https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_826

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

Stroet, K. (2015). *Motiveren van leerlingen*. Scholarly Publications.
<https://scholarlypublications.universiteitleidennl/handle/1887/3209426>

Vandenbroucke, A., & Vermeersch, L. (2011). Veldtekening cultuureducatie. Beschrijvende studie met evaluatieve SWOT-analyse. Geraadpleegd via
https://hiva.kuleuven.be/resources/pdf/publicaties/R1416_veldtekening_cultuureducatie.pdf.

Vansteenkiste, M. (2023). *Basic Psychological Needs*.
<https://selfdeterminationtheory.org/topics/application-basic-psychological-needs/>

Visser. (2016, 29 juni). Waarom uitdaging belangrijk is. *Ingeniosa*.
<https://ingeniosa.nl/2016/04/10/waarom-uitdaging-belangrijk->

Bijlagen

Bijlage A: Focusgroep leerlingen (pilotstudie)

Contextueel

1. Welke taal spreek je het liefst op de speelplaats?
2. Durf ik vaak het antwoord te zeggen in de les/mijn vinger opsteken in de klas om iets te vragen wat ik niet versta?

Muziek

3. Hoe voelde je je voor en na de zanglessen?
4. Wat vind je het leukste: een nieuw liedje zingen, of een liedje dat je al goed kan?
  1. Wat vinden jullie ervan om de liedjes steeds opnieuw te herhalen?
5. Hoe goed kan je jouw aandacht (be)houden tijdens de zangsessies?
6. Zing je de liedjes thuis? Oefende je buiten de les/thuis?

Taal

7. Hebben jullie veel nieuwe woorden bijgeleerd door liedjes te zingen met Mit/Tatjana?
8. Durven jullie meer spreken in de klas door de zanglessen?
9. Vind je het belangrijk om Nederlands te spreken?
10. Vind je het makkelijk of moeilijk om Nederlands te spreken?
11. Wou je de betekenis van de liedjes begrijpen of de vertaling te weten komen?

Bijlage B: Leerkrachten

Hallo (naam). Ik ben (naam), allereerste van harte bedankt dat u de moeite wilt doen om deel te nemen aan dit interview, dat is echt van onschatbare waarde. Het interview gaat over de percepties die u heeft ten aanzien van Zuidgeluid en de mogelijke veranderingen die dit met zich meebracht; het zal ongeveer een uur duren.

U mag echt alles zeggen, weet dat het interview geanonimiseerd en gepseudonimiseerd zal worden. Dus de gegeven informatie zal niet aan u gekoppeld kunnen worden. We zouden dus graag een opname maken van dit interview, om dit dan te kunnen transcriberen. Na de transcriptie zal de opname meteen verwijderd worden. Is dit oke voor u?

Inleiding

1. Hoe lang geeft u al les in “*naam school*”?

2. Hoeveel uur per week geeft u les?

Samenstelling van de klasgroep

1. Zijn er leerlingen die Nederlands als moedertaal hebben?
  1. Indien ja, spreken leerlingen die Nederlands niet als moedertaal hebben, thuis Nederlands?
  2. Indien niet, zijn er leerlingen in uw klas die Nederlands thuis praten?
2. Hoe schat u de taalvaardigheid van de leerlingen in uw klas in? Zijn er grote verschillen in taalvaardigheid tussen de leerlingen?
  1. Indien ja, ...
    1. Op welke vlakken verschillen zwakkere en sterkere taalvaardige leerlingen? (eventueel zelf een aantal categorieën geven: vb. mondigheid, gebruik van Nederlands op bvb speelplaats of klas,...)
    2. hoe ondersteunen jullie de minder taalvaardige leerlingen?

Beleid in school & klas

3. *Kansen bieden aan nieuwe leerlingen*
  1. Wat doet u wanneer nieuwe leerlingen in de klas terechtkomen?
  2. Hoe onderwijst u kinderen die geen of nauwelijks Nederlands kunnen?
4. *Omgang met taal- en cultuurverschillen die tot uiting komen in de school/in de klas*
  1. Zorgen de taal- en cultuurverschillen voor spanningen tussen de leerlingen?
    1. Indien ja, ...
      1. hoe komt dit tot uiting in de school/in de klas?
      2. hoe gaat u daarmee om?
    2. Indien niet, hoe komt dit volgens u?

OPERA

5. *Herhaling*
  1. Integreert u de liedjes van Zuidgeluid in uw les?
    1. Indien ja, waarom?
    2. Indien niet, waarom niet?
  2. Vinden sommige leerlingen het vervelend om steeds de liederen te herhalen?
    1. Indien ja, welke leerlingen zijn dit (qua taalvaardigheden)?
  3. Merkt u dat leerlingen buiten de zanglessen (bv. op de speelplaats) bezig zijn met de liederen?
6. *(Positieve) emotie*

1. Merkte u een verandering in groepsgevoel/veiligheid bij de leerlingen tijdens en na de zangsessie?
  1. Hoe komt dit volgens u?
2. Was er een verandering in de gemoedstoestand tijdens en na de zangsessies?

7. *Aandacht*

1. Heeft u het gevoel dat leerlingen na een zangsessie beter meewerken in uw les?
  1. Indien ja, ...
    1. hoe komt dit volgens u?
    2. houdt dit lang aan?
2. Indien niet, hoe komt dit volgens u?

Motivatie

8. *Motivatie tijdens zangles*

1. Merkt u bij sommige kinderen meer/minder motivatie tijdens de zanglessen dan tijdens de reguliere taallessen?
  1. Hoe komt dit volgens u?

9. *Self-efficacy*

1. Hoe merkt u in de klas het verschil tussen leerlingen met een hoog zelfvertrouwen?
  1. En met een laag zelfvertrouwen?
2. Helpen zangsessies om leerlingen hun vertrouwen in het Nederlands te verhogen? (bv. spreekdurf...) Hoe merk je dat?

10. *Attitude naar taal*

1. Heerst er een veranderde attitude ten opzichte van Nederlands spreken en leren bij de leerlingen sinds Zuidgeluid?

Taalverwerving

5. Merkt u sinds het project van Zuidgeluid een algemene verandering in de taalvaardigheid van uw leerlingen?
  1. En op vlak van...
    1. leesvaardigheden?
    2. schrijfvaardigheden?
    3. spreekvaardigheden?
    4. luistervaardigheden?

2. Zijn er verschillen tussen hoe taalsterke en taalzwakke leerlingen het project ervoeren? Merkte u dat bepaalde liedjes als gemakkelijker of moeilijker werden ervaren door taalzwakke of taalsterke leerlingen, en waarin verschilden die liedjes dan?

Visie van Zuidgeluid, van de leerkracht, van de school

6. Zou u het project van Zuidgeluid aanraden/volgend jaar opnieuw willen doen?
  1. Waarom wel/niet?

Bijlage C: Directeur

Hallo. Ik ben ..., allereerste van harte bedankt dat u de moeite wil doen om deel te nemen aan dit interview, dat is echt van onschatbare waarde. Het interview gaat over het functioneren in de school en de omgang met de diversiteit; het zal ongeveer een half uur duren.

U mag echt alles zeggen, weet dat het interview geanonimiseerd en gepseudonimiseerd zal worden. Dus de gegeven informatie zal niet aan u gekoppeld kunnen worden. We zouden dus graag een opname maken van dit interview, om dit dan te kunnen transcriberen. Na de transcriptie zal de opname meteen verwijderd worden. Is dit oke voor u?

Inleiding

1. Hoeveel jaar bent u al directeur van de school “*naam school*”?
2. Wat was de hoofdreden dat jullie wilden deelnemen aan het project van Zuidgeluid?

Functioneren in de school

3. Hoe verloopt het contact tussen de school en de ouders? (want indien de ouders in contact staan met school, wil dit zeggen dat de ouder betrokken is met het kind op schools vlak & kan het zijn dat de kinderen door de ouders gestimuleerd worden)
4. Wordt er aandacht besteed aan de taal en culturele achtergrond van de kinderen of worden de kinderen onafhankelijk van hun cultuur, taal of etniciteit aanschouwd?
5. Moeten leerlingen Nederlands spreken met elkaar op de speelplaats?
  1. En in de klas?
  2. Indien ja, waarom?
    1. Wat doen jullie als de leerlingen geen Nederlands spreken?
  3. Indien niet, waarom?
6. Hoe vangen jullie nieuwe leerlingen op?
  1. Worden ouders hier sterk in betrokken?

Samenstelling klasgroepen/school

7. Hoe is de samenstelling van de school in verband met de nationaliteit van de leerlingen?
  1. Zorgen deze taal- en cultuurverschillen voor spanningen tussen de leerlingen?
Hoe komt dit tot uiting in de school?
    1. Indien ja,....
      1. hoe gaat u hiermee om?
        1. Is de visie van uw team gelijkaardig?
          1. Hoe komt dit volgens u?
      2. Zijn er spanningen tussen ouders vanwege deze verschillen?
        1. Indien ja, reflecteert dit zich op hoe kinderen met elkaar omgaan?

Diversiteit

8. Wat zijn volgens u de grootste struikelblokken voor nieuwkomers?
9. Welke functie heeft de zorgleerkracht in het klasgebeuren? Hoe belangrijk is zijn/haar rol?
  1. Waarom hebben jullie een zorgleerkracht op klasniveau in plaats van schoolniveau?
10. Hoe zetten jullie in op de groeikansen van de Iln?
  1. En specifiek voor Nederlands?

Bijlage D: Tatjana

Hallo Tatjana. Ik ben ..., allereerste van harte bedankt dat u de moeite wilt doen om deel te nemen aan dit interview, dat is echt van onschatbare waarde. Het interview gaat enerzijds over Zuidgeluid en het project dat jullie afgelopen maanden hebben gevoerd en anderzijds uw percepties over de invloed van het project op de leerlingen. Het zal ongeveer een halfuur à een uur duren.

U mag echt alles zeggen, weet dat het interview geanonimiseerd en gepseudonimiseerd zal worden. Dus de gegeven informatie zal niet aan u gekoppeld kunnen worden. We zouden dus graag een opname maken van dit interview, om dit dan te kunnen transcriberen. Na de transcriptie zal de opname meteen verwijderd worden. Is dit oke voor u?

Inleiding

1. Waarom hebben jullie Zuidgeluid opgestart?
2. Wat is het doel van Zuidgeluid
  1. Vindt u dat u slaagt in het bereiken van dit doel?
  2. Is dit hetzelfde doel dat jullie zes edities geleden hadden opgesteld?
3. Wat is jullie doelgroep?

Motivatie/positieve emotie

1. Hoe ervaart u de motivatie van de leerlingen?
2. Wat is volgens u het effect van de zangsessies op de emoties van de leerlingen?
3. Wat doen jullie met leerlingen die niet meewerken?

Taalvaardigheid

1. Bespreken jullie de betekenis van de liederen met de kinderen?
  1. Waarom wel/niet?
2. Hoe kiezen jullie de liederen?
  1. Welke verschillen bestaan er tussen de liederen in het repertoire?
  2. Spelen jullie in op verschillen tussen leerlingen / klassen op basis van taalvaardigheid? Hoe? (bv. andere techniek/opbouw van de zangsessies)
3. Welke effecten zien jullie van de zangsessies op de Nederlandse taalvaardigheid van de leerlingen?

Visie

1. Van welke theorie(ën)/visie(s) gaat Zuidgeluid uit?
2. We hebben tijdens onze observaties van de zangsessies enkele zaken opgemerkt en zouden graag weten wat jullie bedoeling daarmee is; Wat is de functie...
  1. van de klapoefeningen bij de start van de zangsessies?
  2. van woorden/stukken van zinnen weglaten bij het zingen?
  3. van de stemmetjes die de kinderen moeten nadoen op verschillende toonhoogtes?
  4. van de gebruikte bewegingen?

Bijlage E: Focusgroep leerlingen

Contextueel

1. Hoe heten jullie?
2. Welke taal spreek je thuis?

Muziek

3. Hoe voelde je je tijdens de zanglessen?
  1. Zing je het liefst Nederlandstalige liedjes of liedjes in een andere taal?
4. Wat vind je het leukste: een nieuw liedje zingen, of een liedje dat je al kan?
  1. Wat vinden jullie ervan om de liedjes steeds opnieuw te herhalen?
  2. Zing je de liedjes thuis? Oefende je buiten de les/thuis?
5. Hoe goed kan je jouw aandacht (be)houden tijdens de zangsessies?
  1. Kan je goed de dirigent volgen?
  2. Deed je goed mee tijdens de zangsessies?
  3. Luister je ook naar de andere kinderen en dirigent tijdens het zingen?

Taal

6. Hebben jullie iets bijgeleerd door het project van Zuidgeluid?
  1. Zo ja, wat?
    1. Stel dat ze woorden zeggen: welke woorden?
    2. Hebben jullie vrienden gemaakt tijdens de zanglessen?
7. Durven jullie meer spreken in de klas door de zanglessen?
8. Vond je het makkelijk of moeilijk om Nederlands te leren?
9. Wou je de betekenis van de liedjes begrijpen of de vertaling te weten komen?
  1. Begrijp je de liedjes die je hebt gezongen?
10. Leer je liever/beter woorden door zanglessen of door reguliere lessen?

APPENDIX

Appendix A: Geïnformeerde toestemming focusgroep

Geïnformeerde toestemming voor medewerking aan focusgroepgesprek

Ik, ondergetekende,

Ouder van (naam kind): .....

Ga akkoord om mijn kind te laten deelnemen aan een focusgroepgesprek onder leiding van enkele studenten van de bachelor Onderwijskunde van de KU Leuven campus Kulak Kortrijk, **Manon Bevernage, Tiebe Coudyser, Ente Longin, Bart Sintobin en Jonaline Vanneste**. De focusgroep en de analyse daarvan heeft als doel om de invloed van het participatieproject “Iedereen zingt!” na te gaan op de taalontwikkeling. Dit is een initiatief van vzw Zuidgeluid, waar uw kind gedurende tien weken aan participeerde.

Ga akkoord dat de studenten dit focusgroepgesprek onderling bespreken. Ondergetekende studenten engageren zich om de informatie uit dit focusgroepgesprek discreet te behandelen. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het focusgroepgesprek, zo wordt de naam van uw kind niet vermeld. De naam wordt gepseudonimiseerd, wat wil zeggen dat persoonlijke informatie niet kan gekoppeld worden aan uw kind. Daarnaast krijgt uw kind een fictieve naam, zodat de identiteit steeds verborgen blijft. Het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs, waardoor de studenten de informatie uit hun analyse terugkoppelen aan medestudenten, professoren en andere geïnteresseerden.

Ga akkoord dat dit focusgroepgesprek zal worden opgenomen (audio) en aangevuld wordt met extra notities die de visuele elementen bevatten. Deze audio is enkel ter verwerking van het gesprek, zodat we weten wie aan het woord is binnen het focusgroepgesprek. Dit is alleen beschikbaar voor de bovenstaande studenten. Het materiaal zal na transcriptie van het focusgesprek definitief verwijderd worden.

Ga akkoord met de rapportering van de antwoorden van mijn kind uit het focusgroepgesprek in een verslag van de studenten, dat de bachelorproef vormt voor deze opleiding. Het verslag zal gelezen en beoordeeld worden door het didactisch team, die de gegevens vertrouwelijk zal behandelen. De geanonimiseerde resultaten kunnen echter ter beschikking worden gesteld aan derden na afloop van het onderzoek.

Ga akkoord met de afspraak dat het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het focusgroepgesprek.

Ga akkoord en ben me ervan bewust dat mijn kind het recht heeft om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kun u of uw kind ook na het focusgroepgesprek de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Datum:

Naam en handtekening van de ouder:

Naam en handtekening van de studenten:

Heeft u nog vragen over dit interview dan kan u hiervoor terecht bij de betreffende studenten:

manon.bevernage@student.kuleuven.be,

tiebe.coudyser@student.kuleuven.be,

ente.longin@student.kuleuven.be,

bart.sintobin@student.kuleuven.be,

jonline.vanneste@student.kuleuven.be

Appendix B: Geïnformeerde toestemming leerkrachten

Geïnformeerde toestemming voor medewerking aan interview

Ik, ondergetekende, Naam .....

Leerkracht van (naam school): .....

Ga akkoord om deel te nemen aan een interview onder leiding van enkele studenten van de bachelor Onderwijskunde van de KU Leuven campus Kulak Kortrijk, **Manon Bevernage, Tiebe Coudyser, Ente Longin, Bart Sintobin en Jonaline Vanneste.**

Het interview en de analyse daarvan heeft enerzijds als doel om context de scheppen van de school en anderzijds de invloed van het participatieproject "Iedereen zingt!" na te gaan op de taalontwikkeling. Dit is een initiatief van vzw Zuidgeluid, waar leerlingen van de school gedurende tien weken aan participeerden.

Ga akkoord dat de studenten dit interview onderling bespreken. Ondergetekende studenten engageren zich om de informatie uit dit interview discreet te behandelen. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview, zo wordt uw naam en de naam van de school niet vermeld. Uw naam wordt gepseudonimiseerd, wat wil zeggen dat persoonlijke informatie niet aan u kan gekoppeld worden. Daarnaast krijgt u een fictieve naam, zodat de identiteit steeds verborgen blijft.

Het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs, waardoor de studenten de informatie uit hun analyse terugkoppelen aan medestudenten, professoren en andere geïnteresseerden.

Ga akkoord dat dit interview zal worden opgenomen (audio en beeld). Dit is alleen beschikbaar voor de bovenstaande studenten. Het materiaal zal meteen na transcriptie van het interview definitief verwijderd worden.

Ga akkoord met de rapportering van mijn antwoorden uit het interview in een verslag van de studenten, dat de bachelorproef vormt voor deze opleiding. Het verslag zal gelezen en beoordeeld worden door het didactisch team, die de gegevens vertrouwelijk zal behandelen. De geanonimiseerde resultaten kunnen echter ter beschikking worden gesteld aan derden na afloop van het onderzoek.

Ga akkoord met de afspraak dat het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview.

Ga akkoord en ben me ervan bewust dat ik het recht heeft om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kan u ook na het interview de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Datum:

Naam en handtekening van de leerkracht:

Naam en handtekening van de studenten:

Heeft u nog vragen over dit interview dan kan u hiervoor terecht bij de betreffende studenten:

manon.bevernage@student.kuleuven.be,

tiebe.coudyser@student.kuleuven.be,

ente.longin@student.kuleuven.be,

bart.sintobin@student.kuleuven.be,

jonaline.vanneste@student.kuleuven.be

Appendix C: Geïnformeerde toestemming directeur

Geïnformeerde toestemming voor medewerking aan interview

Ik, ondergetekende, Naam .....

Directeur van (naam school): .....

Ga akkoord om deel te nemen aan een interview onder leiding van enkele studenten van de bachelor Onderwijskunde van de KU Leuven campus Kulak Kortrijk, **Manon Bevernage, Tiebe Coudyser, Ente Longin, Bart Sintobin en Jonaline Vanneste**.

Het interview en de analyse daarvan heeft enerzijds als doel om context te scheppen van de school en anderzijds de invloed van het participatieproject "Iedereen zingt!" na te gaan op de taalontwikkeling. Dit is een initiatief van vzw Zuidgeluid, waar leerlingen van uw school gedurende tien weken aan participeerden.

Ga akkoord dat de studenten dit interview onderling bespreken. Ondergetekende studenten engageren zich om de informatie uit dit interview discreet te behandelen. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview, zo wordt uw naam en de naam van de school niet vermeld. Uw naam wordt gepseudonimiseerd, wat wil zeggen dat persoonlijke informatie niet aan u kan gekoppeld worden. Daarnaast krijgt u een fictieve naam, zodat de identiteit steeds verborgen blijft.

Het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs, waardoor de studenten de informatie uit hun analyse terugkoppelen aan medestudenten, professoren en andere geïnteresseerden.

Ga akkoord dat dit interview zal worden opgenomen (audio en beeld). Dit is alleen beschikbaar voor de bovenstaande studenten. Het materiaal zal meteen na transcriptie van het interview definitief verwijderd worden.

Ga akkoord met de rapportering van mijn antwoorden uit het interview in een verslag van de studenten, dat de bachelorproef vormt voor deze opleiding. Het verslag zal gelezen en beoordeeld worden door het didactisch team, die de gegevens vertrouwelijk zal behandelen. De gepseudonimiseerde resultaten kunnen echter ter beschikking worden gesteld aan derden na afloop van het onderzoek.

Ga akkoord met de afspraak dat het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview.

Ga akkoord en ben me ervan bewust dat ik het recht heeft om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kan u ook na het interview de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Datum:

Naam en handtekening van de directeur:

Naam en handtekening van de studenten:

Heeft u nog vragen over dit interview dan kan u hiervoor terecht bij de betreffende studenten:

manon.bevernage@student.kuleuven.be,

tiebe.coudyser@student.kuleuven.be,

ente.longin@student.kuleuven.be,

bart.sintobin@student.kuleuven.be,

jonaline.vanneste@student.kuleuven.be

Appendix D: Geïnformeerde toestemming Tatjana Scheck

Geïnformeerde toestemming voor medewerking aan interview

Ga akkoord om deel te nemen aan een interview onder leiding van enkele studenten van de bachelor Onderwijskunde van de KU Leuven campus Kulak Kortrijk, **Manon Bevernage, Tiebe Coudyser, Ente Longin, Bart Sintobin en Jonaline Vanneste.**

Het interview en de analyse daarvan heeft enerzijds als doel om context te scheppen over Zuidgeluid en anderzijds uw gepercipieerde invloed van het participatieproject “Iedereen zingt!” na te gaan op de taalontwikkeling.

Ga akkoord dat de studenten dit interview onderling bespreken. Daarnaast zal de naam van de geïnterviewde vermeld worden in het rapport. Het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs, waardoor de studenten de informatie uit hun analyse terugkoppelen aan medestudenten, professoren en andere geïnteresseerden.

Ga akkoord dat dit interview zal worden opgenomen (audio en beeld). Dit is alleen beschikbaar voor de bovenstaande studenten. Het materiaal zal meteen na transcriptie van het interview definitief verwijderd worden.

Ga akkoord met de rapportering van mijn antwoorden uit het interview in een verslag van de studenten, dat de bachelorproef vormt voor deze opleiding. Het verslag zal gelezen en beoordeeld worden door het didactisch team, die de gegevens vertrouwelijk zal behandelen. De resultaten kunnen echter ter beschikking worden gesteld aan derden na afloop van het onderzoek.

Ga akkoord met de afspraak dat het getranscribeerde gesprek kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview.

Ga akkoord en ben me ervan bewust dat ik het recht heeft om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kan u ook na het interview de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Ga akkoord en ben me ervan bewust dat ik het recht heeft om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kan u ook na het interview de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Datum:

Naam en handtekening:

Naam en handtekening van de studenten:

Heeft u nog vragen over dit interview dan kan u hiervoor terecht bij de betreffende studenten:

manon.bevernage@student.kuleuven.be,

tiebe.coudyser@student.kuleuven.be,

ente.longin@student.kuleuven.be,

bart.sintobin@student.kuleuven.be,

jonline.vanneste@student.kuleuven.be

Appendix E: Geïnformeerde toestemming professor Reybrouck

Geïnformeerde toestemming voor medewerking aan interview

Ik, ondergetekende,

Naam en voornaam: .....

Ga akkoord om een interview te geven aan studenten bachelor Onderwijskunde van de KU Leuven campus Kulak Kortrijk, **Manon Bevernage, Tiebe Coudyser, Ente Longin, Bart Sintobin en Jonaline Vanneste**.

Ga akkoord dat de studenten dit interview onderling bespreken. Daarnaast zal de naam van de geïnterviewde vermeld worden in het rapport. De studenten koppelen eveneens de informatie uit hun analyse terug aan medestudenten, professoren en andere geïnteresseerden.

Ga akkoord met de rapportering van mijn antwoorden uit het interview in een verslag van de studenten, dat de bachelorproef vormt voor deze opleiding. Het verslag zal gelezen en beoordeeld worden door het didactisch team, die de gegevens vertrouwelijk zal behandelen. De resultaten kunnen echter ter beschikking worden gesteld aan derden na afloop van het onderzoek.

Ga akkoord met de afspraak dat het getranscribeerde interview kan ingezet worden voor wetenschappelijk onderzoek of in het kader van onderwijs. De onderzoekers zullen steeds vertrouwelijk omgaan met de informatie uit het interview.

U heeft het recht om het gesprek op elk moment stop te zetten, indien gewenst. Daarnaast kan u ook na het interview de toestemming intrekken, waarop het materiaal niet verwerkt zal worden.

Datum:

Naam en handtekening van de geïnterviewde:

Naam en handtekening van de studenten:

Five handwritten signatures in black ink, arranged horizontally. From left to right: a signature that appears to be 'Manon', a signature that appears to be 'Tiebe', a signature that appears to be 'Bart', a signature that appears to be 'Jonas', and a signature that appears to be 'Ente'.

Heeft u nog vragen over dit interview dan kan u hiervoor terecht bij de betreffende studenten:

manon.bevernage@student.kuleuven.be,

tiebe.coudyser@student.kuleuven.be,

ente.longin@student.kuleuven.be,

bart.sintobin@student.kuleuven.be,

jonas.vanneste@student.kuleuven.be

Appendix F: Overzicht dataverzameling

Respondent	Interviewleidraad	Duur interview
Prof. Reybroeck	/	1 u 5 min 32 sec
Piloot: focusgroep 1	Bijlage A	18 min 13 sec
Piloot: focusgroep 2	Bijlage A	25 min 56 sec
Leerkracht 1	Bijlage B	36 min 33 sec
Leerkracht 2	Bijlage B	1u 3 min 2 sec
Directeur	Bijlage C	14 min 58 sec
Tatjana Scheck	Bijlage D	27 min 17 sec
Focusgroep 1	Bijlage E	54 min 07 sec
Focusgroep 2	Bijlage E	36 min 19 sec
Focusgroep 3	Bijlage E	39 min 19 sec

Appendix G: Codeerschema

OPERA

Hypothese

Herhaling	OPERA-H
Aandacht	OPERA-A
Positieve emotie	OPERA-PE

Zelfdeterminatietheorie

Autonome motivatie	ZDT-M
Autonomie	ZDT-A
Verbondenheid	ZDT-V
Competentie	ZDT-C
Uitdaging	ZDT-U

Taalverwerving

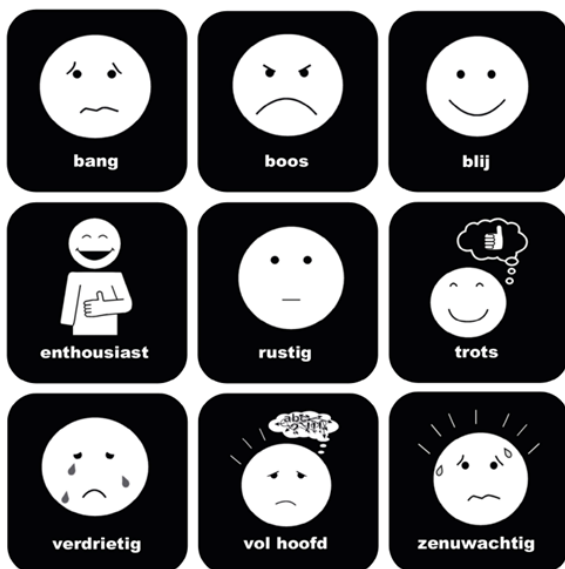
Nederlands	TVW-N
Moedertaal	TVW-MT
Andere	TVW-A

Appendix H: Invulformulier focusgroepen

Vraag 1

Vraag 2

Vraag 3

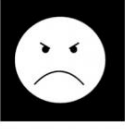

Vraag 4

Nederlandstalig liedje	Liedje in een andere taal	Beide	Geen van beide
------------------------	---------------------------	-------	----------------

Vraag 5

Nieuw liedje	Liedje dat je al kan	Beide even graag	Geen van beide
--------------	----------------------	------------------	----------------

Vraag 6

	blij
	verdrietig
	boos
	bang
	moe

Vraag 7

Ja	Nee
----	-----

Vraag 8

Vraag 9

Vraag 10

Ja	Nee
----	-----

Vraag 11

Makkelijk	Moeilijk
-----------	----------

Vraag 12

Ja	Nee
----	-----

Appendix I: Informatie leerlingen

Leerlingen	Focusgroep 1	Focusgroep 2	Focusgroep 3
L1	Thaïes	Macedonisch	Arabisch en Nederlands
L2	Russisch	Arabisch	Hongaars
L3	Turks	Nederlands en Engels	Chinees
L4	Frans, Nederlands en Duits	Pashto	Spaans en Nederlands
L5	Nederlands en Frans	Akan	Somalisch